

El llenguatge

Pleonasmes ^{23/X/1979}

La presència del pronom feble en frases com «Li envien la carta al president», «Es un fet del qual en paguem les conseqüències» i «Es una raconada on hi vam trobar molts rovellons», constitueix un pleonasma —és a dir, una repetició o duplicació d'un terme gramatical— que hauria d'ésser rigorosament evitat en l'expressió culta i pública de la llengua. En les frases indicades «li» equival a «al president», «en» equival a «del qual» i «hi» equival a «on». Dit més exactament, cada un d'aquests tres pronoms exerceix una funció que ja és exercida pels termes que hem indicat com a equivalents. Caldria, per tant, prescindir d'aquests pronoms i dir Envien la carta al president. Es un fet del qual paguem les conseqüències i Es una raconada on vam trobar molts rovellons. Aquests pleonasmes, encara tan freqüents en textos destinats al públic, evidencien una descurança extrema per part de llurs autors i desdiiuen del rigor i de la coherència que en altres aspectes sembla que tinguin la pruja de manifestar.

Es anàlogament inadmissible una oració com «Mai no ho hauria dit que pensessis així» ja que el dit que pensessis així ja que el dit pronom ho hi exerceix la mateixa funció que l'oració subordinada que pensessis així i el seu ús correcte seria per a substituir-la. La solució més adequada, doncs, comporta la supressió d'aquest pronom, innecessari i pleonàstic: Mai no hauria dit que pensessis així. Ara: és perfectament admissible, no solament en el llenguatge col·loquial sinó en un text expositiu, la construcció emfàtica que consisteix a col·locar en oposició el complement representat per l'oració subordinada, col·locació que exigeix l'ús d'una coma després del verb, la qual correspon a una pausa molt marcada del llenguatge parlat, que dona a la frase una entonació peculiar: Mai no ho hauria dit, que pensessis així!

Aitrament, si l'oració conté, després del verb, un terme incís, que cal inscriure entre dues cometes, admet totes dues solucions, amb el pronom ho o sense. I ja no hi cal cap més element diferenciador. (Ilevat, potser, d'un signe d'admiració): Mai no hauria dit, estimat amic, que pensessis així i Mai no ho hauria dit, estimat amic, que pensessis així! Aleshores, és essencialment la intenció de l'autor que determina que la segona oració emfàtica i, consegüentment, caldria llegir-la amb una entonació diferent de la primera —més neutra i líneal—, anàloga a la que hem indicat al paràgraf anterior.

Albert Jané